

DZIENNIK USTAW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 4 marca 1991 r.

Nr 17

TREŚĆ:

Poz.:

USTAWA

75 — z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego 197

ROZPORZĄDZENIE

76 — Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 lutego 1991 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie w postępowaniu przed organami wymiaru sprawiedliwości 201

75

USTAWA

z dnia 24 stycznia 1991 r

o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uznaje szczególne zasługi dla Polski tych wszystkich obywateli polskich, którzy walczyli o suwerenność i niepodległość Ojczyzny, nie szcędząc życia i zdrowia na polach walki zbrojnej — w formacjach Wojska Polskiego, armii sojuszniczych, a także w podziemnych organizacjach niepodległościowych i w działalności cywilnej — z narażeniem na represje.

Sejm stwierdza, że władze III Rzeszy Niemieckiej, ówczesne władze Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich i komunistyczny aparat represji w Polsce są winni cierpienie zadanych wielu obywatelom Państwa Polskiego ze względów narodowościowych, politycznych i religijnych. Spowodowały one śmierć wielu milionów, a dla wielu stały się przyczyną trwałej utraty zdrowia.

Kombatantom oraz ofiarom represji należy jest głęboki szacunek wszystkich rodaków oraz szczególna troska i opieka ze strony instytucji państwowych, samorządów terytorialnych i organizacji społecznych. Dając wyraz tym intencjom — uchwała się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Kombatantami są osoby, które brały udział w wojnach, działaniach zbrojnych i powstaniach narodowych, wchodząc w skład formacji wojskowych lub organizacji walczących o suwerenność i niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Za działalność kombatancką uznaje się:

- 1) pełnienie służby wojskowej w Wojsku Polskim lub w polskich formacjach wojskowych przy armiach sojuszniczych podczas działań wojennych prowadzonych na wszystkich frontach przez Państwo Polskie,
- 2) uczestniczenie w ramach polskich formacji i organizacji wojskowych w I wojnie światowej, w powstaniach narodowych i walkach o odzyskanie lub utrzymanie terytoriów Rzeczypospolitej Polskiej,
- 3) pełnienie służby w polskich podziemnych formacjach i organizacjach, w tym w działających w ramach tych organizacji oddziałach partyzanckich w okresie wojny 1939—1945,
- 4) pełnienie służby wojskowej w armiach sojuszniczych, a także w sojuszniczych organizacjach ruchu oporu

w okresie wojny 1939—1945, z wyjątkiem formacji Ludowego Komisarjatu Spraw Wewnętrznych Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich (NKWD) oraz innych specjalnych formacji, które prowadziły działalność przeciwko ludności polskiej,

- 5) pełnienie służby w polskich podziemnych formacjach wojskowych lub organizacjach niepodległościowych na terytorium Państwa Polskiego w jego granicach sprzed dnia 1 września 1939 r. oraz w granicach powojennych w okresie od wkroczenia armii Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich (ZSRR) do końca 1956 r., jeżeli były to formacje lub organizacje stawiające sobie za cel niepodległość i suwerenność Rzeczypospolitej,
- 6) uczestniczenie w walkach z oddziałami Ukraińskiej Powstańczej Armii oraz grupami Wehrwofu.

Art. 2. Za działalność równorzędną z działalnością kombatancką uznaje się:

- 1) pełnienie funkcji cywilnych we władzach powstań narodowych oraz w administracji podziemnego Państwa Polskiego w okresie wojny 1939—1945, a także w podziemnych niepodległościowych organizacjach cywilnych w latach 1945—1956,
- 2) udział w okresie do 31 grudnia 1945 r. w walkach o zachowanie suwerenności i niepodległości Państwa Polskiego w zmilitaryzowanych służbach państwowych,
- 3) prowadzenie w okresie wojny 1939—1945 tajnego nauczania dzieci i młodzieży,
- 4) zaokrętowanie marynarzy polskich w charakterze członków załogi na statku bandery własnej lub bandery koalicyjnej, przeznaczonym do działań wojennych w okresie wojny 1939—1945,
- 5) uczestniczenie w latach 1914—1945 w walkach o polskość i wolność narodową Śląska, Wielkopolski, Ziemi Lubuskiej, Gdańska, Pomorza i Ziemi Kaszubskiej oraz Warmii i Mazur, a także innych ziem zagarniętych przez zaborców,
- 6) czynny udział w zbrojnym wystąpieniu o wolność i suwerenność Polski w Poznaniu w czerwcu 1956 r., który spowodował śmierć lub uszczerbek na zdrowiu.

Art. 3. Do okresów działalności kombatanckiej lub równorzędnej z działalnością kombatancką zalicza się również czas przebywania:

- 1) w niewoli lub w obozach internowanych, spowodowanego działalnością kombatancką, o której mowa w art. 1 ust. 2,
- 2) w hitlerowskich więzieniach, obozach koncentracyjnych i ośrodkach zagłady oraz w innych miejscach odosobnienia, w których warunki pobytu nie różniły się od warunków w obozach koncentracyjnych, a osoby tam osadzone pozostawały w dyspozycji hitlerowskich władz bezpieczeństwa, a także w więzieniach i obozach karnego zesłania (łagrach) w ZSRR, w więzieniach i obozach będących pod nadzorem NKWD na terenie Polski, a także w więzieniach i aresztach polskich — spowodowanego działalnością, o której mowa w art. 1 ust. 2 i art. 2.

Art. 4. 1. Przepisy ustawy stosuje się również do osób, które podlegały represjom wojennym i okresu powojennego. Represjami w rozumieniu ustawy są okresy przebywania:

- 1) z przyczyn politycznych, narodowościowych, religijnych i rasowych:
  - a) w hitlerowskich więzieniach, obozach koncentracyjnych i ośrodkach zagłady,
  - b) w innych miejscach odosobnienia, w których warunki pobytu nie różniły się od warunków w obozach koncentracyjnych, a osoby tam osadzone pozostawały w dyspozycji hitlerowskich władz bezpieczeństwa,
- 2) z przyczyn narodowościowych i rasowych w gettach,
- 3) z przyczyn politycznych, religijnych i narodowościowych:
  - a) w więzieniach i łagrach ZSRR,
  - b) na przymusowych zesłaniach i deportacji w ZSRR,
- 4) w więzieniach polskich na mocy skazania w latach 1944—1956, na podstawie przepisów wydanych przez władze polskie, przez sądy wojskowe i specjalne albo w latach 1944—1956 bez wyroku, za działalność polityczną bądź religijną, związaną z walką o suwerenność i niepodległość.

2. Przepisy ustawy stosuje się także do osób, które jako dzieci zostały odebrane rodzicom w celu poddania eksterminacji lub w celu przymusowego wynarodowienia.

Art. 5. Okresy, o których mowa w art. 1 ust. 2 oraz w art. 2—4, ustala się w miesiącach. W przypadku braku danych do ustalenia takiego okresu, przyjmuje się okres w wymiarze 1 miesiąca.

Art. 6. Ilekroć w ustawie jest mowa o stowarzyszeniach kombatanckich, rozumie się przez to stowarzyszenia lub związki stowarzyszeń działające na podstawie prawa o stowarzyszeniach, zrzeszające kombatanatów lub ofiary represji wojennych i okresu powojennego.

Art. 7. 1. Tworzy się Urząd do Spraw Kombatanatów i Osób Represjonowanych jako centralny organ administracji państwowej.

2. Urząd do Spraw Kombatanatów i Osób Represjonowanych podlega Prezesowi Rady Ministrów.

3. Urzędem do Spraw Kombatanatów i Osób Represjonowanych kieruje Kierownik tego Urzędu, powoływany i odwoływany przez Prezesa Rady Ministrów.

4. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określi szczegółowy zakres działania i organizację Urzędu do Spraw Kombatanatów i Osób Represjonowanych.

Art. 8. 1. Kierownik Urzędu do Spraw Kombatanatów i Osób Represjonowanych określa:

- 1) na podstawie opinii Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce — Instytutu Pamięci Narodowej oraz Ministrów Spraw Wewnętrznych i Obrony Narodowej — formacje i organizacje, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 5 oraz art. 2 pkt 1,

- 2) na podstawie opinii Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce — Instytutu Pamięci Narodowej — miejsca odosobnienia, w których warunki pobytu nie różniły się od warunków w obozach koncentracyjnych, a osoby tam osadzone pozostawały w dyspozycji hitlerowskich władz bezpieczeństwa, a także więzienia i obozy będące pod nadzorem NKWD na terenie Polski oraz łagry, o których mowa w art. 3 pkt 2 oraz w art. 4 ust. 1 pkt 1 lit. b) i pkt 3.

2. Na wniosek osoby zainteresowanej:

- 1) Minister Obrony Narodowej potwierdza okoliczność, o której mowa w art. 2 pkt 2,
- 2) Minister Sprawiedliwości potwierdza okoliczność, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 4,
- 3) Główna Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce — Instytut Pamięci Narodowej potwierdza okoliczność, o której mowa w art. 4 ust. 2.

Rozdział 2

Uprawnienia pracownicze

Art. 9. 1. Okresy, o których mowa w art. 1 ust. 2 oraz w art. 2, 3 i 4 ust. 1, zalicza się do okresów zatrudnienia, od których zależy przyznanie lub wysokość świadczeń przysługujących pracownikom od zakładu pracy.

2. Minister Pracy i Polityki Socjalnej w porozumieniu z Kierownikiem Urzędu do Spraw Kombatanatów i Osób Represjonowanych, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowe zasady i tryb zaliczania okresów, o których mowa w ust. 1, do okresu zatrudnienia.

Art. 10. Kombatanatom i osobom, o których mowa w art. 2 i 4, zwanym dalej „innymi osobami uprawnionymi”, pozostającym w zatrudnieniu, zwiększa się przysługujący im urlop wypoczynkowy o 10 dni roboczych. Zwiększenie to nie przysługuje, jeżeli osoby te korzystają z urlopu o wymiarze przekraczającym 26 dni roboczych w ciągu roku.

Art. 11. 1. Rozwiązanie stosunku pracy z kombatanatem lub inną osobą uprawnioną w okresie 2 lat przed osiągnięciem wieku uprawniającego do wcześniejszego przejścia na emeryturę, o którym mowa w art. 14, może nastąpić po uprzednim uzyskaniu zgody kierownika właściwego urzędu rejonowego rządowej administracji ogólnej.

2. Przepis ust. 1 nie dotyczy osób zajmujących kierownicze stanowiska obsadzone w drodze powołania oraz osób, które spełniają warunki wymagane do uzyskania emerytury, a także rozwiązania stosunku pracy bez wypowiedzenia z winy pracownika.

Rozdział 3

Uprawnienia emerytalne

Art. 12. 1. Kombatanatom będącym inwalidami wojennymi lub wojskowymi oraz pozostałym po nich członkom rodzin przysługują świadczenia pieniężne i inne uprawnienia przewidziane w przepisach o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin.

2. Świadczenia pieniężne i inne uprawnienia, przewidziane w przepisach, o których mowa w ust. 1, przysługują na zasadach określonych w tych przepisach również:

- 1) osobom, które zostały zaliczone do jednej z grup inwalidów wskutek inwalidztwa pozostającego w związku z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 pkt 2 i art. 4 ust. 1 pkt 1, 2 i 3 lit. a) oraz pkt 4,
- 2) członkom rodzin pozostałym po osobach pobierających w chwili śmierci rentę z tytułu inwalidztwa, o którym mowa w pkt 1.

3. Za inwalidztwo pozostające w związku z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 pkt 2 i art. 4 ust. 1 pkt 1,

2 i 3 lit. a) oraz pkt 4, uważa się inwalidztwo będące następstwem zranień, kontuzji bądź innych obrażeń lub chorób powstałych w związku z tym pobytem.

4. Związek zranień, kontuzji bądź innych obrażeń lub chorób z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 pkt 2 i w art. 4 ust. 1 pkt 1, 2 i 3 lit. a) oraz pkt 4, a także związek inwalidztwa z takim pobytem ustala komisja lekarska do spraw inwalidztwa i zatrudnienia.

Art. 13. Okresy, o których mowa w art. 1 ust. 2 oraz w art. 2—4, zalicza się w wymiarze podwójnym do okresu zatrudnienia (ubezpieczenia), od którego zależy przyznanie emerytury lub renty.

Art. 14. 1. Kombatanci i inne osoby uprawnione mogą, na swój wniosek, przejść na emeryturę po osiągnięciu 55 lat przez kobietę i 60 lat przez mężczyznę, jeżeli mają okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do kombatantów i innych osób uprawnionych, nabywających prawo do emerytury z innych tytułów niż zatrudnienie.

Art. 15. 1. Kombatantom i innym osobom uprawnionym pobierającym emeryturę lub rentę przysługuje dodatek, zwany dalej „dodatkiem kombatanckim”, w wysokości 30% najniższej emerytury, przewidzianej w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

2. Dodatek, o którym mowa w ust. 1, przysługuje obok emerytury lub renty i nie jest uwzględniany przy ustalaniu wskaźnika indywidualnego wymiaru świadczenia, określonego w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

3. W razie zbiegu prawa do kilku świadczeń o charakterze emerytalno-rentowym, przysługuje tylko jeden dodatek kombatancki, o którym mowa w ust. 1.

4. Osobie uprawnionej jednocześnie do dodatku kombatanckiego i dodatku z tytułu tajnego nauczania na podstawie odrębnych przepisów przysługuje tylko jeden z tych dodatków — wyższy lub wybrany przez zainteresowanego.

Art. 16. 1. Kombatantom i innym osobom uprawnionym, które nie mają prawa do emerytury lub renty na podstawie przepisów o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin lub na podstawie innych przepisów, jeżeli nie mają niezbędnych środków utrzymania, może być przyznana w drodze wyjątku:

- 1) emerytura, jeżeli osiągnęli wiek: 55 lat kobieta i 60 lat mężczyzna,
- 2) renta inwalidzka, jeżeli zostali zaliczeni do jednej z grup inwalidów.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do członków rodzin pozostałych po kombatantach i innych osobach uprawnionych, jeżeli spełniają warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej.

3. Emerytury i renty, o których mowa w ust. 1 i 2, przyznaje się odpowiednio w wysokości najniższej emerytury, renty inwalidzkiej lub renty rodzinnej, określonej w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

4. Do emerytur i rent, o których mowa w ust. 1 i 2, przysługują dodatki: rodzinny, pielęgnacyjny, z tytułu odznaczeń państwowych oraz do rent rodzinnych — dodatek dla sierot zupełnych, na zasadach i w wysokości przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, a także dodatek kombatancki.

5. W razie śmierci osoby, o której mowa w ust. 1 i 2, przysługuje zasiłek pogrzebowy.

6. Świadczenia, o których mowa w ust. 1 i 2, przyznaje Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Art. 17. 1. Do ustalania wysokości świadczeń, o których mowa w art. 15 i 16, oraz w innych sprawach nie określonych w ustawie mają zastosowanie odpowiednio przepisy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

2. Minister Pracy i Polityki Socjalnej w porozumieniu z Kierownikiem Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych określa, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania w sprawach, o których mowa w art. 15 i 16.

Rozdział 4

Ochrona zdrowia, pomoc socjalna i inne uprawnienia

Art. 18. 1. Kombatanci i inne osoby uprawnione korzystają ze szczególnej opieki zdrowotnej i socjalnej, a zwłaszcza środowiskowej opieki w miejscu zamieszkania, w uzyskiwaniu miejsc w domach pomocy społecznej oraz skierowań na leczenie uzdrowiskowe.

2. Szczególne prawo do opieki, o której mowa w ust. 1, wraz z zachowaniem uprawnień do leczenia w zakładach służby zdrowia, nabytych podczas pracy zawodowej, przysługuje kombatantom i innym osobom uprawnionym również po przejściu na emeryturę lub rentę.

3. Właściwi ministrowie, w porozumieniu z Kierownikiem Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, określają w stosunku do podległych im placówek służby zdrowia i pomocy społecznej szczególne zasady, formy oraz zakres korzystania z uprawnień, o których mowa w ust. 1 i 2.

Art. 19. 1. Kombatantom i innym osobom uprawnionym znajdującym się w trudnych warunkach materialnych oraz w związku z zaistnieniem zdarzeń losowych — może być przyznana doraźna lub okresowa pomoc pieniężna. Pomoc taka może być również przyznana na częściowe pokrycie kosztów zakupu wózka inwalidzkiego, sprzętu rehabilitacyjnego, dostosowanie pomieszczeń mieszkalnych do rodzaju inwalidztwa, opłacanie pomocy pielęgnacyjnej, a w stosunku do niewidomych oraz ciężko poszkodowanych inwalidów — kosztów zakupu innego, ułatwiającego pracę i życie, sprzętu pomocniczego.

2. Dla pokrycia kosztów pomocy pielęgnacyjnej, o której mowa w ust. 1, pomoc finansową w pierwszej kolejności przyznaje się kombatantom lub innym osobom uprawnionym, wymagającym takiej pomocy, którzy przekroczyli 70 lat życia i nie pobierają dodatku pielęgnacyjnego, przewidzianego w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

3. Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, w porozumieniu z Ministrem Pracy i Polityki Socjalnej, dokonuje podziału środków na pomoc pieniężną, o której mowa w ust. 1 i 2, i określa jednostki przyznające pomoc oraz zasady jej przyznawania.

Art. 20. 1. Kombatantom i innym osobom uprawnionym przysługuje:

- 1) ulga taryfowa w wysokości 50% przy przejazdach miejskimi środkami lokomocji,
- 2) zniżka w wysokości 10% ceny zakupu od państwa lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego na własność.

2. Kombatantom i innym osobom uprawnionym — emerytom, rencistom i inwalidom, poza uprawnieniami określonymi w ust. 1, przysługuje:

- 1) ulga taryfowa w wysokości 50% przy przejazdach koleją i autobusami krajowej komunikacji samochodowej,
- 2) zwolnienie z abonamentowych opłat telewizyjnych i radiowych, z opłat za 20 telefonicznych jednostek licznikowych miesięcznie oraz 50% ulga za abonament telefoniczny,

3) ryczałt energetyczny w wysokości 50% taryfowych opłat za korzystanie z energii elektrycznej, gazowej i ciepłej na cele domowe, obliczony na podstawie norm ilościowych ustalonych przez Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

3. Uprawnienia, o których mowa w ust. 2, przysługują również wdowom lub wdowcom — emerytom i rencistom pozostałym po kombatantach i innych osobach uprawnionych.

4. Kombatantom i innym osobom uprawnionym — inwalidom przysługuje również ulga w opłatach rejestracyjnych od pojazdów samochodowych oraz 50% zniżki w opłacie składek na ubezpieczenie obowiązkowe pojazdów samochodowych.

5. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, może wprowadzić inne niż określone w ust. 1—4 świadczenia i ulgi, ustalając jednocześnie zakres, wysokość oraz szczegółowe zasady ich przyznawania.

6. Właściwe organy administracji rządowej oraz organy gmin i związków komunalnych określają szczegółowe zasady stosowania ulg i uprawnień, o których mowa w ust. 1—5.

Rozdział 5

Zasady orzekania o uprawnieniach

Art. 21. 1. Uprawnienia określone w ustawie przysługują osobie, która uzyska decyzję potwierdzającą działalność wymienioną w art. 1 ust. 2 i w art. 2 albo fakty, o których mowa w art. 4, posiada obywatelstwo polskie lub posiadała je w okresie działalności kombatanckiej bądź w okresie podlegania represjom, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Uprawnienia, o których mowa w ust. 1, nie przysługują osobie, która:

- 1) w okresie wojny 1939—1945 kolaborowała z hitlerowskim okupantem lub dobrowolnie zadeklarowała odstępowanie od narodowości polskiej,
- 2) przymusowo pełniła służbę w armii niemieckiej, jeżeli potem do końca wojny nie brała udziału w walce o niepodległość Polski,
- 3) w okresie od września 1939 r. do końca 1956 r. służyła w NKWD albo w innych organach represji ZSRR działających przeciwko Narodowi i Państwu Polskiemu,
- 4) a) była zatrudniona w aparacie bezpieczeństwa publicznego lub informacji wojskowej,
b) w latach 1944—1956 była zatrudniona lub pełniła funkcje w jednostkach organizacyjnych lub na stanowiskach związanych ze stosowaniem represji wobec osób podejrzanych lub skazanych za działalność podjętą na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej:
— w organach prokuratury i w prokuraturze wojskowej,
— w sądownictwie powszechnym lub wojskowym,
— w służbie więziennej,
- 5) uchybiła godności obywatela polskiego, wykorzystując władzę otrzymaną od instytucji stosujących represje do ciemnienia współwięźniów,
- 6) uchybiła godności obywatela polskiego, donosząc władzom komunistycznym o żołnierzach podziemia, legionistach, organizacjach podziemnych, partyzanckich i tych wszystkich, których obejmują art. 2 i 4.

Art. 22. 1. O spełnieniu warunków, o których mowa w art. 21, orzeka Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych lub powołani przez niego pełnomocnicy, na podstawie udokumentowanego wniosku zain-

teresowanej osoby oraz rekomendacji stowarzyszenia właściwego dla określonego rodzaju działalności kombatanckiej lub represji. Rekomendacji udziela się bez względu na to, czy osoba ubiegająca się o uprawnienia zgłosi zamiar wstąpienia do stowarzyszenia. Na podstawie decyzji o przyznaniu przez Kierownika uprawnień określonych w ustawie Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych wydaje odpowiednie zaświadczenie.

2. W trybie, o którym mowa w ust. 1, wydawane są zaświadczenia potwierdzające uprawnienia osób, o których mowa w art. 20 ust. 3, z tym że w przypadku gdy zmarły małżonek (małżonka) posiadał potwierdzone uprawnienia, rekomendacja nie jest wymagana.

Rozdział 6

Źródła finansowania niektórych świadczeń

Art. 23. 1. Zachowuje się Państwowy Fundusz Kombatantów, zwany dalej „funduszem”. Dysponentem funduszu jest Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

2. Źródłem dochodów funduszu są dotacje z budżetu państwa oraz darowizny.

3. Środki funduszu przeznaczone są w szczególności na:

- 1) doraźną pomoc dla kombatantów oraz pozostałych po nich członków rodzin, o której mowa w art. 19,
- 2) świadczenia wynikające z art. 20, z wyjątkiem ust. 2 pkt 1 i 3,
- 3) finansowanie kosztów rozszerzenia bazy sanatoryjnej i domów pomocy społecznej oraz zakładów leczniczych, przeznaczonych dla kombatantów, a także domów kombatanta,
- 4) działalność dokumentacyjną i wydawniczą, dotyczącą walk o Odrodzenie Polski i represji wojennych oraz okresu powojennego.

4. Wydatki na:

- 1) świadczenia, o których mowa w art. 20 ust. 2 pkt 1,
- 2) finansowanie kosztów zadań administracyjnych i opiekuńczych, wykonywanych na rzecz środowiska kombatanckiego, zleczanych organizacjom społecznym przez Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych,

— realizowane są ze środków budżetu państwa.

Art. 24. Określone w art. 12, 15 i 16 świadczenia pieniężne przewidziane dla kombatantów i innych osób uprawnionych oraz pozostałych po nich członków rodzin, a także ryczałt energetyczny określony w art. 20 ust. 2 pkt 3 i ust. 3, są wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Świadczenia te oraz ryczałt, wraz z odsetkami za opóźnienie w ustaleniu do nich prawa lub ich wypłaty, oraz koszty obsługi podlegają refundacji na rzecz Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z dotacji budżetu państwa.

Rozdział 7

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 25. 1. Osoby, które uzyskały uprawnienia kombatanckie na podstawie dotychczasowych przepisów, zachowują te uprawnienia, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Pozbawia się uprawnień kombatanckich osoby:

- 1) wymienione w art. 21 w ust. 2:
  - a) w pkt 1, 3 i 4,
  - b) w pkt 2, 5 i 6, jeżeli w wyniku postępowania weryfikacyjnego wykazano im czyny, o których mowa w tych przepisach,

2) które na mocy dotychczasowych przepisów uzyskały uprawnienia wyłącznie z tytułu działalności w latach 1944—1956 w charakterze „uczestników walk o ustanowienie i utrwalenie władzy ludowej”.

3. Uprawnienia uzyskane od Związku Bojowników o Wolność i Demokrację i Związku Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej po 31 grudnia 1988 r. podlegają weryfikacji.

4. Decyzje w sprawie pozbawienia uprawnień kombatanckich podejmuje Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych. W wypadku zaskarżenia decyzji do sądu administracyjnego w czasie toczącego się postępowania uprawnienia kombatanckie ulegają zawieszeniu.

5. Decyzje, o których mowa w ust. 4, wydawane są z urzędu lub na wniosek stowarzyszeń kombatanckich albo Ministrów Sprawiedliwości, Obrony Narodowej lub Spraw Wewnętrznych, a także w wyniku weryfikacji.

6. Szczegółowe zasady i tryb postępowania w sprawach dotyczących pozbawienia uprawnień kombatanckich w stosunku do osób, o których mowa w ust. 2, oraz zasady przeprowadzania weryfikacji określi w drodze rozporządzenia Prezes Rady Ministrów.

Art. 26. Osoby, o których mowa w art. 25, pozbawione prawomocną decyzją uprawnień kombatanckich tracą uprawnienia wynikające z ustawy, z tym że osobom, które w dniu wejścia w życie ustawy pobierały emerytury, renty inwalidzkie lub renty rodzinne, zamiast tych świadczeń przysługują od dnia wejścia w życie ustawy:

- 1) świadczenia na zasadach ogólnych, określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin lub w innych przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym,
- 2) świadczenia w kwocie najniższej, jeżeli nie spełniają warunków do przyznania świadczeń, o których mowa w pkt 1.

Art. 27. Zaświadczenia i legitymacje o uprawnieniach kombatanckich, wystawione na podstawie dotychczasowych przepisów, do czasu wydania nowych zaświadczeń zachowują moc, jednak nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 1992 r., chyba że została wydana decyzja o pozbawieniu uprawnień.

Art. 28. Sprawy wszczęte na podstawie dotychczasowych przepisów, a nie zakończone do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, podlegają rozpatrzeniu zgodnie z przepisami tej ustawy.

Art. 29. 1. Dodatek kombatancki w wysokości określonej w art. 15 ust. 1 przysługuje emerytom i rencistom:

- 1) z dniem 1 stycznia 1991 r.:
  - a) uprawnionym w 1990 r. do świadczenia pieniężnego na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 maja 1989 r. w sprawie świadczenia pieniężnego przysługującego kombatantom — emerytom i rencis-

tom odznaczonym orderem lub tytułem honorowym (Dz. U. Nr 27, poz. 143),

b) pobierającym świadczenia, o których mowa w art. 16 ust. 1,

2) z dniem nabycia prawa do dodatku kombatanckiego, jeżeli prawo to uzyskali po dniu 31 grudnia 1990 r.,

3) przy rewaloryzacji emerytur i rent, o której mowa w art. 28 ustawy z dnia 24 maja 1990 r. o zmianie niektórych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym (Dz. U. Nr 36, poz. 206, Nr 66, poz. 390 i Nr 92, poz. 540) — uprawnionym do dodatku kombatanckiego przed dniem 1 stycznia 1991 r. — zamiast dotychczasowego dodatku kombatanckiego.

2. Przyznanie dodatku kombatanckiego, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, powoduje ponowne ustalenie wysokości emerytury lub renty (bez uwzględnienia dotychczasowego dodatku kombatanckiego) oraz wysokości wskaźnika indywidualnego wymiaru świadczenia.

3. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio w razie zbiegu prawa do kilku świadczeń o charakterze emerytalno-rentowym.

Art. 30. 1. Wnioski o nadanie orderów i odznaczeń wojennych oraz innych odznaczeń upamiętniających udział w walkach o niepodległość i suwerenność Rzeczypospolitej Polskiej przedstawia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, z własnej inicjatywy lub na wniosek stowarzyszeń kombatanckich:

- 1) Minister Obrony Narodowej — w stosunku do osób, o których mowa w art. 1 i 2,
  - 2) Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych — w stosunku do osób, o których mowa w art. 4
- na zasadach określonych w obowiązujących przepisach.

2. Przepis ust. 1 nie narusza uprawnień Ministra Spraw Zagranicznych do przedstawiania wniosków o nadawanie tych orderów i odznaczeń.

3. Przepisy dotyczące postępowania w sprawach nadawania odznaczeń, nie pozostające w sprzeczności z ust. 1 i 2, stosuje się odpowiednio.

Art. 31. Osobom, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 3 lit. b), określone w ustawie świadczenia finansowe przysługują od dnia 1 lipca 1991 r.

Art. 32. Do czasu zorganizowania Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych kompetencje tego Urzędu określone w niniejszej ustawie wykonuje Minister Pracy i Polityki Socjalnej.

Art. 33. Traci moc ustawa z dnia 26 maja 1982 r. o szczególnych uprawnieniach kombatantów (Dz. U. Nr 16, poz. 122 i Nr 40, poz. 269, z 1986 r. Nr 42, poz. 202 oraz z 1987 r. Nr 14, poz. 84 i Nr 33, poz. 180).

Art. 34. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1991 r.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: *L. Wałęsa*

76

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 20 lutego 1991 r.

w sprawie opłat za czynności adwokackie w postępowaniu przed organami wymiaru sprawiedliwości.

Na podstawie art. 16 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. — Prawo o adwokaturze (Dz. U. Nr 16, poz. 124 i Nr 25, poz. 187, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1986 r. Nr 42, poz. 202 i z 1990 r. Nr 36, poz. 206) zarządza się, co następuje: